

Evaluatie Laagdrempelige Opvoedondersteuning ¹

Inleiding

Het aanbod van laagdrempelige opvoedondersteuning door hoogopgeleide pedagogen binnen een Friese gemeente is gestart als pilot in juni 2015 en wordt ieder jaar geëvalueerd. Dit jaar is gekozen om deze evaluatie te houden met behulp van de dialoogtafel-methodiek, ontwikkeld door de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland². Met ouders, die gebruik hebben gemaakt van verschillende soorten laagdrempelige hulp, is een interview gehouden. De uitkomsten zijn vervolgens tijdens een **dialoogtafel** met betrokken professionals besproken.

Werkwijze

Betrokken pedagogen hebben een casus geselecteerd. De ouder(s) heeft/hebben toestemming gegeven om mee te werken en zijn vervolgens geïnterviewd door een onderzoeker van de AWTJF aan de hand van topiclijst. Deze topiclijst is samen met betrokken pedagogen ontwikkeld en had betrekking op specifieke thema's, gerelateerd aan de laagdrempelige opvoedondersteuning, zoals de aanmelding, ervaren uitkomsten en tevredenheid, contact met betrokken pedagoog en samenwerking met andere betrokkenen, zoals consultatiebureau, kinderopvang, school en dergelijke.

Het verslag van het interview – door de ouder(s) goedgekeurd - is tijdens een dialoogtafel aan betrokken pedagogen en andere collega's voorgelegd. Onder leiding van een **onafhankelijk voorzitter** hebben zij op een **gestructureerde manier** gezamenlijk gereflecteerd op de weergegeven ervaringen van ouders en in hoeverre de benoemde ervaringen herkenbaar zijn: welke **factoren** hebben de ondersteuning verder geholpen, en welke zorgden juist voor belemmering (aan de hand van het model uit *figuur 1*)? Daarbij hebben de deelnemers gekeken in hoeverre de genoemde punten volgens hen incidenteel of structureel zijn en of deze ook bij andere vergelijkbare casussen spelen. Tenslotte hebben zij samen nagedacht over **aanbevelingen**. De deelnemers aan de dialoogtafel hebben vervolgens het **verslag** van dit gesprek gelezen en konden hun reactie geven. Na vaststelling van het verslag zijn de belangrijkste inzichten vanuit de dialoogtafel visueel weergegeven in dit zgn. **casus profiel**.

Uitkomsten

Het doel van de dialoogtafel was om vanuit de **verschillende perspectieven** terug te kijken op de laagdrempelige opvoedondersteuning die de pedagogen aan ouders bieden en daarvan te **leren**. Die verschillende perspectieven leveren zicht op positieve en belemmerende factoren die in de beleving van de betrokkenen een rol hebben gespeeld in de uiteindelijke resultaten van de ondersteuning door de pedagogen, die de laagdrempelige opvoedondersteuning aanbieden. *Het gaat dus om een reconstructie van beleving van de deelnemers en niet persé om een reconstructie van feiten.*

Aanbevelingen

- Blijf naast ouders staan in hun proces, totdat ze zelf verder kunnen of totdat andere vervolghulp beschikbaar is.
- Bevestig elkaar kritisch op de inzet en toepassing van beschikbare methodieken, zoals Triple-P en Video Home Training.
- Neem de tijd om casuïstiek gezamenlijk te evalueren met betrokken partijen.
- Zoek elkaar op als professionals in het jeugdveld, zodat je elkaar kent en goed zicht hebt op elkaars expertise.
- Onderzoek mogelijkheden om extra pedagoog aan te nemen voor Opvoedondersteuning, zodat werkdruk vermindert en wachttijd wordt verkort.
- Onderzoek mogelijkheden voor een locatie in het centrum van de stad, waar ouders altijd naar binnen kunnen lopen voor een praatje en een kop koffie, zodat hun vragen op een laagdrempelige manier naar boven komen en kunnen worden beantwoord.
- Zet ook Opvoedondersteuning op in andere gemeenten.
- Blijf ruimte beschikbaar stellen voor deskundigheidsbevordering en reflectie van pedagogen.
- Onderzoek de mogelijkheden om de bestaande (wijkgebonden) netwerkbijsenkomsten te verbreden naar andere partners in het veld voor zorg voor jeugd.
- Betrek professionals van de kinderopvang bij de begeleiding/ondersteuning van ouders als dat van toepassing is. Zij zien zowel ouders als kind regelmatig.

Figuur 1: Conceptueel model beïnvloedende factoren

Toelichting conceptueel model

Een uitkomst van een ondersteuningstraject is altijd het resultaat van **meerdere factoren**, die samen tot een bepaalde uitkomst leiden, dus niet het resultaat van één succesfactor of één belemmerende factor op zichzelf. Deze beïnvloedende factoren kunnen te maken hebben met het gezin, met de betrokken professionals en de organisatie (context) waarin wordt gewerkt of met de ingezette interventies.

Een **positieve factor** heeft in gunstige zin bijgedragen aan een uitkomst van het hulpverleningsproces. Het gaat dan bijvoorbeeld om hoge motivatie (gezin), goede samenwerking (hulpverleners) of bewezen effectieve hulp (interventie), e.d. Een **belemmerende factor** heeft de potentie de uitkomst van het hulpverleningsproces negatief te beïnvloeden en/of draagt bij aan een suboptimale uitkomst. Het gaat dan bijvoorbeeld om negatieve verwachtingen over de ondersteuning (gezin), hoge werkdruk hulpverleners (organisatie), gebrek aan passende hulp (interventie).

Leeswijzer profiel

De positieve factoren op verschillende niveaus zijn weergegeven in de groene blokken. De belemmerende factoren in de rode blokken. Bij de vetgedrukte factoren zijn de mogelijke **achterliggende oorzaken** in kaart gebracht. Als een factor zowel in een groen als in een rood blok voorkomt, kan dat duiden op een verschil in de genoemde factor in de specifieke casus en in het algemeen in andere casussen. Ook kan het betrekking hebben op verschillende fasen in hetzelfde traject.

¹ Mocht u deze presentatie van bevindingen willen verspreiden, dan verzoeken we u de volgende bronvermelding aan te houden:

Evaluatie laagdrempelige opvoedondersteuning m.b.v. de dialoogtafelmethodiek. Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland. Leeuwarden.

² Voor meer informatie of contact zie www.awtjf.nl

CASUS BESCHRIJVING

Hulpvraag ouder: jong kind waarbij op de peuteropvang aangegeven wordt dat er hulp ingezet moest worden, maar ouder dit niet zo ervaaarde. Peuteropvang adviseerde ouder contact op te nemen met Integrale Vroeghulp voor kind, maar dit zag ouder niet zitten. Gezien de op de opvang ervaren problemen, begon ouder aan zichzelf te twijfelen en heeft zij contact opgenomen met Opvoedondersteuning.

Samenstelling gezin: ouder en kind, andere ouder komt regelmatig langs

Opleidingsniveau ouder(s): HBO/WO

Inkomen ouder(s): werkend

Ingezette hulp: pedagogische thuisbegeleiding met video home training door pedagoog Opvoedondersteuning

UITKOMSTEN

Tevredenheid:

Ouder heeft vanaf begin vriendelijkheid en begrip ervaren

Doelrealisatie:

Kind

- Voelt zich thuis op de nieuwe opvang

Ouder

- Heeft tips en handvaten gekregen en vragen zijn beantwoord

- *Kind* heeft vervolg-/aanvullende hulp nodig (aansluitend op Opvoedondersteuning)

POSITIEVE FACTOREN (↑ mogelijke oorzaken)

GEZIN

Eigen kracht ouder:

- ↑ ouder is sterk en weet wat ouder wil ^c
- ↑ durft zich kwetsbaar op te stellen ^c
- ↑ durft hulp te vragen, ook na eerdere negatieve ervaring ^c

Ouder gaat voor het kind

Ouders zijn ondanks scheiding beide betrokken bij kind ^c

PROFESSIONAL

Alliantie/samenwerking met gezin:

- ↑ klik tussen ouder en pedagoog ^c
 - ↑ neemt ouder serieus, luistert goed, ouder voelt zich gehoord en gesteund ^c
 - ↑ sluit aan bij ouder (wat is op dit moment helpend en nodig) en staat naast ouder ^c
- ↑ normaliseren opvoedvragen, tonen begrip dat ouderschap niet altijd gemakkelijk is
- ↑ zet in op (vertrouwens)relatie, is betrokken en sparringpartner voor ouder ^c
- ↑ hebben een blaamvrije en empathische grondhouding, veroordelen niet ^c
- ↑ onderhouden persoonlijk contact met ouders
- ↑ is beschikbaar voor ouder en reageert snel op verzoek om contact ^c

Gezamenlijke besluitvorming:

- ↑ neemt ouder mee in proces en kijkt samen met ouder wat er nodig is, stap voor stap in overleg
- ↑ helpt ouder met keuzes maken en kijkt mee in de mogelijkheden voor vervolg ^c

Maatwerk bieden:

- ↑ maakt zelf inschatting van urgentie hulpvraag en benodigd aantal contacturen per casus
- ↑ is met ouder meegegaan naar intakegesprek vervolghulp ^c

Rol in versterken eigen kracht:

- ↑ heeft ouder in kracht gezet:
 - ↑ focussen op sterke kanten en benoemen van wat ouder en kind al goed doen

Deskundigheid:

- ↑ zijn hoog opgeleid en hebben veel ervaring
- ↑ benutten principes Houding en Handelen als basisgereedschap van de pedagoog
- ↑ werken volgens richtlijnen

Goede samenwerking tussen professionals (extern):

- ↑ pedagoog voelt zich serieus genomen door andere professionals
- ↑ eerdere (positieve) ervaringen met hulpverleners en bekendheid sociale kaart
- ↑ korte lijnen tussen professionals van verschillende organisaties

ORGANISATIE

Bevoegdheden laag in de organisatie belegd:

- ↑ biedt ruimte aan professionals om eigen tijd in te delen
- ↑ beperkte verantwoording van uren per casus

Informatievoorziening naar ouders toe over eventuele wachttijden

Opvoedondersteuning biedt laagdrempelige ondersteuning (presentiebijeenkomst):

- ↑ gemakkelijk bereikbaar
- ↑ vriendelijke bejegening (ook in voorportaal)
- ↑ goede zichtbaarheid en goed vindbaar voor ouders
- ↑ biedt ruimte voor langdurige beschikbaarheid van pedagogen voor vragen van ouders

Biedt ruimte voor reflectie, scholing en deskundigheidsbevordering

INTERVENTIES

Werken met pictogrammen helpt om duidelijkheid en structuur aan te brengen ^c

Inzet elementen Video Home Training:

- ↑ ouder heeft geleerd om anders naar het gedrag van kind te kijken ^c
- ↑ zorgt voor bewustwording ouders m.b.t. effect van interactie met kind

Inzet elementen Triple P (positieve opvoeding/benoemen wat goed gaat) geeft structuur aan begeleiding
Werken vanuit ouderschapstheorie

BELEMMERENDE FACTOREN (↑ mogelijke oorzaken)

GEZIN

Problematiek kind ^c:

↑ kind ontwikkelt zich anders (nog geen diagnose bekend) dan andere kinderen en heeft meer ondersteuning nodig ^c

Terughoudende houding ouder ten opzichte van hulp:

- ↑ ouder stond niet open voor ondersteuning via Integrale Vroeghulp ^c
 - ↑ ouder was afgeknapt op manier waarop eerste kinderopvang kind als problematisch bestempelde ^c
 - ↑ ouder had weinig vertrouwen in omgeving en hulpverlening ^c
- ↑ ouder had moeite om te aanvaarden dat het kind zich mogelijk anders ontwikkelde ^c
- ↑ ouder ervaaarde drempel om hulp te zoeken ^c

Ouder doet alles alleen ^c:

- ↑ andere ouder is alleen op afstand betrokken ^c
 - ↑ echtscheidingsproblematiek ^c

PROFESSIONAL

Vinden managen van verwachtingen ouders lastig:

- ↑ kunnen aan begin traject geen duidelijkheid geven over duur en inhoud traject:
 - ↑ weten niet van tevoren in welke situatie zij terecht komen en hoeveel hulp nodig is

Passen niet standaard systeembenadering toe:

- ↑ is uitgegaan van wens ene ouder, die contact met andere ouder niet nodig vond ^c

Werkdruk:

- ↑ voelen soms dat zij harder moeten lopen dan dat goed voor hen is:
 - ↑ stellen belang van ouders en kinderen voorop
 - ↑ investeren soms meer tijd in contact met ouder dan normaal gesproken ^c
 - ↑ is langer in gezin gebleven dan normaal de bedoeling is ^c
 - ↑ wilde warme overdracht naar vervolghulp realiseren ^c

Pedagoog had gevoel dat zij één kans had om het bij deze ouder goed te doen ^c

Niet iedereen is geschikt om als pedagoog te werken in het Opvoedpunt

Samenwerking tussen professionals (extern):

- ↑ professional eerste kinderopvang wilde niet samenwerken met pedagoog ^c
 - ↑ professional leek door ouder ingeschakelde Opvoedondersteuning als bedreiging te ervaren ^c

ORGANISATIE

Peuteropvang zegt, zonder overleg, eenzijdig het contract met ouder op ^c

Presentiebijeenkomst is niet altijd mogelijk:

- ↑ 3-4 weken wachttijd voor huisbezoek (afhankelijk van inschatting pedagoog) ^c
 - ↑ beperkt aantal pedagogen beschikbaar binnen Opvoedondersteuning:
 - ↑ beperkt budget vanuit gemeente beschikbaar

Wisselingen in personeel op de kinderopvang

Inclusieve opvang van kinderen lukt niet goed:

- ↑ onvoldoende menskracht en expertise voor kinderen met grotere ondersteuningsbehoefte
 - ↑ gebrek aan budget Passend Onderwijs voor voorschoolse voorzieningen
- Doorgaande lijn van Opvoedondersteuning naar vervolghulp

INTERVENTIES

Evidence based werken wordt niet altijd toegepast binnen de Opvoedondersteuning:

- ↑ Video Home Training is slechts gedeeltelijk volgens de methodiek uitgevoerd:
 - ↑ ouders zijn leidend in de verleende ondersteuning
- ↑ methodiek-trouw staat maatwerk soms in de weg

